

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14631867>

Теоретико-методологічний аналіз готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності

Жирова Тетяна Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки, Державного торговельно-економічного університету, вул. Кіото, 19, Київ, Україна, індекс 021566 ,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8321-6939>

Прийнято: 19.12.2024|Опубліковано: 29.12.2024

***Анотація.** Стаття присвячена теоретико-методологічному аналізу поняття «готовність до професійної діяльності» у контексті підготовки майбутніх ІТ-фахівців. У сучасному світі інформаційних технологій якісна підготовка таких спеціалістів є стратегічно важливим завданням системи вищої освіти. У статті розглянуто актуальність формування готовності до професійної діяльності як інтегрального особистісного стану, що охоплює знання, навички, мотивацію, ціннісні орієнтири та здатність ефективно застосовувати ці ресурси у практичній діяльності. Метою статті є визначення структури готовності до професійної діяльності ІТ-фахівців та обґрунтування педагогічних умов її формування в умовах закладів вищої освіти. Визначено, що готовність включає психологічну, когнітивно-інтелектуальну, соціальну та практично-діяльнісну складові, які забезпечують цілісність і ефективність*

підготовки майбутніх фахівців. Результати дослідження підтверджують, що психологічна готовність охоплює особистісні та функціональні аспекти, зокрема мотивацію, емоційний інтелект і здатність до саморегуляції. Когнітивно-інтелектуальна складова забезпечує засвоєння спеціалізованих знань, розвиток аналітичного мислення та вміння працювати з інформацією. Соціальна складова акцентує увагу на розвитку комунікативних навичок, командної взаємодії та етичної свідомості. Практично-діяльнісна складова зосереджена на технічній майстерності, адаптації до реальних умов праці, інноваційності та здатності до розв'язання практичних задач. У статті зроблено висновок, що формування готовності до професійної діяльності потребує комплексного підходу, який враховує як особистісні, так і професійні аспекти підготовки.

***Ключові слова:** професійна готовність, ІТ-фахівці, психологічна готовність, когнітивна готовність, практична готовність.*

Theoretical and Methodological Analysis of the Professional Readiness of Future IT Specialists

Tetiana Zhyrova

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Software Engineering and Cybersecurity, State University of Trade and Economics, 19 Kyoto Street, Kyiv, Ukraine, 02156, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8321-6939>

Abstract. *The article is dedicated to the theoretical and methodological analysis of the concept of "readiness for professional activity" in the context of training future*

IT professionals. In today's world of information technology, the quality preparation of such specialists is a strategically important task for higher education systems. The article discusses the relevance of forming readiness for professional activity as an integral personal state, which encompasses knowledge, skills, motivation, value orientations, and the ability to effectively apply these resources in practical activity. The aim of the article is to determine the structure of readiness for professional activity among IT professionals and to justify the pedagogical conditions for its formation in higher education institutions. It is determined that readiness includes psychological, cognitive-intellectual, social, and practical-activity components that ensure the integrity and effectiveness of preparing future specialists. The research results confirm that psychological readiness covers personal and functional aspects, including motivation, emotional intelligence, and the ability for self-regulation. The cognitive-intellectual component ensures the acquisition of specialized knowledge, the development of analytical thinking, and the ability to work with information. The social component emphasizes the development of communication skills, teamwork, and ethical awareness. The practical activity component focuses on technical proficiency, adaptation to real working conditions, innovation, and the ability to solve practical problems. The article concludes that the formation of readiness for professional activity requires a comprehensive approach that considers both personal and professional aspects of preparation.

Keywords: *professional readiness, IT specialists, psychological readiness, cognitive readiness, practical readiness.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі інформаційних технологій якісна підготовка майбутніх ІТ-фахівців є стратегічно важливим завданням системи вищої освіти. Глобальні зміни у вимогах до професійної

діяльності вимагають від спеціалістів не лише ґрунтовних технічних знань, але й здатності ефективно адаптуватися до викликів професійного середовища, працювати в умовах динамічних змін, використовувати інноваційні підходи до вирішення задач. Саме тому питання формування готовності до професійної діяльності є центральним у системі вищої освіти майбутніх ІТ-фахівців.

В межах даної статті буде здійснено аналіз поняття «готовність до професійної діяльності», що є важливим етапом у розробці теоретичних основ підготовки ІТ-фахівців в ЗВО. В умовах ІТ-сфери, де ключовими характеристиками фахівця є здатність до безперервного навчання, гнучкість мислення та командна взаємодія, традиційні підходи до визначення та формування готовності до професійної діяльності потребують глибшого вивчення і переосмислення.

Теоретико-методологічний аналіз поняття «*готовність до професійної діяльності*» дозволяє виявити його структурні компоненти, визначити фактори, що впливають на його формування, а також з'ясувати педагогічні умови, які сприяють розвитку цієї характеристики в умовах професійної підготовки ІТ-фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В тлумачних словниках української мови «готовність» трактується як бажання зробити що-небудь, а «діяльність» – застосування своєї праці до чого-небудь; праця, дії людей у якій-небудь галузі [1].

Уперше термін «готовність» виник в експериментальній психології наприкінці ХІХ ст. і спочатку розглядався як настанова, психічний стан суб'єкта, що спричиняє поведінку (діяльність) певного характеру й спрямованості. З середини ХХ ст. «готовність» трактували як якісний показник саморегуляції поведінки людини. Пізніше зазначений феномен був перенесений у психолого-

педагогічні дослідження в контексті теорії діяльності взагалі та професійної діяльності зокрема [2, с.123].

В психологічному словнику термін «готовність» трактується як активно-дійовий стан особистості, установка на певну поведінку, мобілізованість сил на виконання завдання. Для готовності до дій потрібні знання, уміння, навички, наполегливість і рішучість здійснити ці дії [3, с. 63]. Термін «діяльність», у тому ж словнику, трактується як специфічно людська форма активного ставлення до дійсності, регульована свідомістю як вищою інстанцією, внутрішня і зовнішня активність, що спричиняється потребою і регулюється свідомо поставленою метою [3, с. 83].

Також термін «діяльність» з точки зору філософських наук, розглядається як спосіб буття людини у світі, специфічно людська форма активного ставлення до навколишнього світу, його цілеспрямована зміна і перетворення [4, с. 63].

У короткому словнику термінів з педагогіки «діяльність» розглядається як активність людини, що має усвідомлюваний характер і спрямована на досягнення поставленої мети, що визначається потребою; важлива форма прояву активного ставлення людини до оточуючої дійсності [5, с. 24].

У науковій літературі проблема готовності фахівця до професійної діяльності представлена різнопланово та багатоаспектно. Загально-теоретичні аспекти готовності фахівців різних профілів до професійної діяльності знайшли відображення у наукових працях А. Богуш, І. Гавриш, Р. Гуревич, М. Дьяченка, О. Мороз та ін [6, с. 106].

В роботі Малєжика П.М. визначено та обґрунтовано ознаки готовності майбутнього ІТ-фахівця до професійної діяльності в процесі вивчення ними ряду технічних дисциплін [7]. В даній статті автор концентрує свою увагу саме на технічній підготовці фахівців галузі ІТ. В роботі [8] авторами Малєжик П.М., Зазимко Н.М., Ткачук Г.В., професійна готовність розглядається як цілісне

явище – складне особистісне утворення, багатопланова і багаторівнева система якостей, властивостей і станів, які в своїй сукупності дають певному суб’єктові змогу більш-менш успішно здійснювати діяльність. Такі автори як Топузов О.М., Малихін О.В., Ярмольчук Т.М. зазначають, що проблема готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності в умовах швидкої інтеграції інновацій у повсякденне життя суспільства часто має своє відображення у стратегіях професійної підготовки майбутніх фахівців. На основі власного дослідження автори пропонують приклад того, як стратегії навчання впливають на індивідуальне навчання й у такий спосіб створюють і розширюють особисті знання на практиці та підвищують готовність фахівців з інформаційних технологій до власної професійної діяльності в умовах розвитку інформаційних системах різних організацій [9, с. 210]. Й інші роботи цих вчених присвячені вивченню й узагальненню стратегії формування готовності фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності [10]. Психологічну готовність, як компонент готовності до професійної діяльності, розглядають такі науковці як О. Аплатова [11], Р. Кириченко, А. Колодяжна [12] та ін. Формування готовності до професійної діяльності в умовах невизначеності розглядає Л. Коліванова [1113], що є надзвичайно актуальним на момент сьогодення.

Таким чином аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема готовності фахівця до професійної діяльності представлена багатогранно та у різних площинах, проте є й досі є невирішеною та актуальною. Питання визначення поняття «готовності до професійної діяльності» та їх складова щодо ІТ-фахівців потребує додаткового дослідження. Незважаючи на значний прогрес у розробці навчальних програм, орієнтованих на технічні знання та практичні навички, менш дослідженим є питання цілісного формування готовності до професійної

діяльності, що поєднує когнітивні, психологічні, соціальні та практично-діяльнісні аспекти.

У цьому контексті потенційний внесок нашого дослідження полягає у визначенні та структуризації поняття «готовність до професійної діяльності ІТ-фахівців» як інтегрального особистісного стану.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Перш за все, проблема полягає в тому, що, попри численні дослідження та підходи до трактування готовності фахівця до професійної діяльності, досі не існує єдиного визначення цього поняття, його складових та методології для її формування та оцінювання. Це особливо актуально для ІТ-фахівців, оскільки ІТ-сфера постійно змінюється під впливом нових технологій, методів розробки та управління, що вимагає постійного оновлення знань і навичок. Також немає єдиного визначення, що саме включає готовність ІТ-фахівця до професійної діяльності, як її вимірювати та які показники є ключовими для успішної професійної діяльності.

Слід зазначити, що в освітньому процесі часто акцент робиться на теоретичних знаннях, тоді як практичні навички, адаптивність та здатність до самостійного вирішення завдань можуть бути недостатньо розвиненими, але це є обов'язковим компонентом готовності до професійної діяльності ІТ-фахівця. Зауважимо, що залишається поза увагою формування особистісної готовності ІТ-фахівця, включно з мотивацією, стійкістю до стресу та вмінням працювати в команді. Актуальність окресленої проблеми визначається низкою чинників, серед яких попит на ІТ-фахівців, інтеграція інновацій, професійна відповідальність, зміна підходів до навчання.

Таким чином, проблема готовності ІТ-фахівців до професійної діяльності залишається невирішеною через відсутність цілісного підходу до її формування, а її актуальність зумовлена стрімкими змінами у галузі, підвищеними вимогами

до професійних якостей фахівців та необхідністю ефективної інтеграції інновацій у освітній процес.

Постановка завдання. *Метою даної статті є аналіз поняття «готовність до професійної діяльності» у контексті підготовки майбутніх ІТ-фахівців, визначення та обґрунтування структури готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності.*

Аналіз здійснюється через вивчення наукових підходів до розуміння даного поняття, його структури та змісту, а також через визначення ролі освітнього середовища у формуванні готовності до професійної діяльності.

Результати дослідження сприятимуть удосконаленню теоретико-методологічних основ професійної підготовки фахівців ІТ-галузі.

Відповідно до поставленої мети були сформульовані завдання:

1. Узагальнити визначення поняття «готовність до професійної діяльності» ІТ-фахівця на основі теоретико-методологічного аналізу наукових та словникових джерел.

2. Визначити ключові компоненти готовності до професійної діяльності у фахівців ІТ-галузі (знання, навички, особистісні якості тощо).

Результати дослідження. Науковці застосовують декілька підходів щодо трактування готовності до професійної діяльності: функціональний, за яким готовність вважають психічним станом особистості, що визначає потенційну активізацію психічних функцій під час майбутньої професійної діяльності; особистісний, де готовність виступає цілісним особистісним утворенням, що інтегрує сукупність внутрішніх суб'єктивних чинників окремої діяльності та досліджується переважно в контексті професійної підготовки до неї; особистісно-діяльний, у межах якого готовність окреслюється як прояв усіх граней особистості, які забезпечують можливість ефективно виконувати професійні функції; результативно-діяльнісний, що визначає готовність як

результат процесу підготовки; акмеологічний, згідно з яким поняття готовності до діяльності тлумачиться, виходячи із самосприйняття людиною професійної діяльності та свого місця в ній [2, с. 124].

У наслідок професійної підготовки очікується отримання кваліфікованого і компетентного фахівця, який володіє професійною якістю діяльності, що в свою чергу формується на основі професійної кваліфікації і компетентності в контексті певної професіональної культури та існує у рамках заданої компетенції і досягає вищого прояву в майстерності як особливому способі інтеграції життя і професії. При цьому кваліфікацію і компетентність трактують як показники, що визначають особливості та риси фахівця у нормативній площині його професійної діяльності [7, с. 57].

Таким чином, готовність до професійної діяльності є складним особистісним утворенням, що поєднує мотиваційний, когнітивний та діяльнісний компоненти, створюючи основу для успішного виконання фахових функцій [2, с.124].

У контексті нашого дослідження доречним є визначення ознак готовності людини до професійної діяльності: позитивне ставлення до вибраної професії; наявність спеціальних знань, умінь і навичок; сформованість професійно важливих якостей; здатність до самостійної роботи, професійної та індивідуальної діяльності; володіння методами наукового пізнання, здатність до інноваційної діяльності; схильність до постійного саморозвитку і самоосвіти; здатність до рефлексії; сформованість відповідних психологічних якостей особистості, рис характеру, що проявляються в особливому стилі професійної діяльності [14, с.339].

Науковцями запропоновані різні структури професійної готовності до діяльності майбутніх фахівців. Так, П. Малежик, Н. Зазимко, Г.Ткачук пропонують наступні компоненти структури професійної готовності до

діяльності майбутніх ІТ-фахівців: мотиваційний (професійні значимі потреби, інтереси та мотиви професійної діяльності); орієнтаційно-пізнавальний (знання та уявлення про зміст професії і вимоги до професійних ролей, засоби вирішення професійних завдань, самооцінка професійної підготовленості); емоційно-вольовий (почуття відповідальності за результати діяльності, самоконтроль, вміння керувати діями як складовими процесу виконання професійних обов'язків); операційно-дійовий (мобілізація та актуалізація професійних знань, умінь і навичок, адаптація до вимог професійних ролей і умов діяльності); настановно-поведінковий (налаштування на високоякісну роботу).

Досліджуючи проблему готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців галузів зв'язку, Н. Котенко доходить висновку, згідно з яким структуру готовності майбутніх техніків галузі зв'язку до професійної діяльності складають два види готовності, зокрема психологічна і розумова. Психологічну готовність визначена як «поєднання конкретних професійних чеснот особистості та намагання зробити їх змістом соціальної роботи, професійною метою» [15, с. 52]. Компонентами психологічної готовності є оцінювальний, орієнтацій, вольовий і мотиваційний складові. Розумова готовність розглядається як володіння на належному рівні знаннями, умінням, навичками і досвідом у виконанні завдань певного виду [15, с. 57].

Під психологічною готовністю традиційно розуміють психічний феномен, за допомогою якого пояснюють стійкість діяльності людини в полімотивованому просторі [12, с. 218].

Виділяють три основні підходи до розуміння психологічної готовності:

- готовність розуміється як складне утворення, яке включає у себе когнітивний, мотиваційний, емоційно-вольовий компоненти, як сукупність знань, вмінь та навичок, професійно важливих якостей особистості, які повинен мати фахівець для успішного виконання діяльності;

- готовність розуміється як певний функціональний стан, що сприяє успішній діяльності, забезпечує її високий рівень;
- готовність розуміється як складне особистісне утворення, що включає професійно важливі якості особистості, вміння і психологічні стани [16, с. 182].

В межах даного дослідження під психологічною готовністю до професійної діяльності майбутніх ІТ фахівців ми будемо розуміти стан особистості, який забезпечує її здатність ефективно діяти у конкретних умовах завдяки мобілізації внутрішніх ресурсів. Вона визначається комплексом психічних, емоційних, когнітивних і поведінкових характеристик, які дозволяють людині адаптуватися до нових умов, виконувати поставлені завдання та долати стресові ситуації.

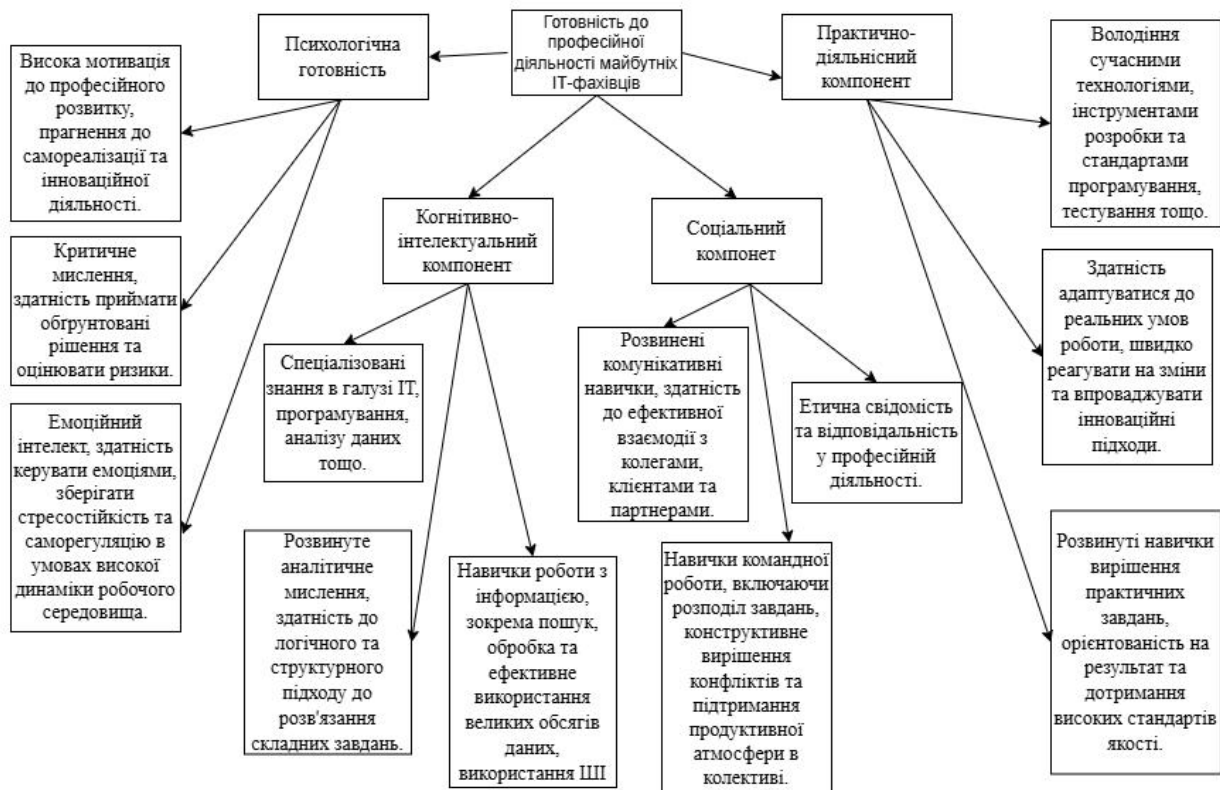
В роботі В. Костюкльої розглядається, що психологічна готовність складається з двох підсистем – тривалої та тимчасової готовності та відповідних ним компонентів. В підсистемі тривалої психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності виділено дві основні складові: особистісну та функціональну. У підсистемі тимчасової психологічної готовності виділено такі компоненти: мотиваційний, операційний, орієнтаційний, оцінювальний, емоційний, когнітивний [17].

У результаті дослідження було визначено ключові компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх ІТ-фахівців, що відображають інтегративний характер цього явища (рис.1.)

Рисунок 1.

Ключові компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх ІТ-фахівців

Джерело: власна розробка автора

Висновки. Отже, на основі аналізу літературних джерел та враховуючи погляди учених, нами було визначено, що *готовність до професійної діяльності майбутніх ІТ-фахівця* – це інтегральний стан особистості, що передбачає мобілізацію знань, умінь, навичок, особистісних якостей та рішучості для успішного виконання професійних завдань, а також здатність передбачати наслідки відповідно до прийнятих рішень і брати на себе відповідальність за них. У сучасному розумінні вона є багаторівневою системою, яка формується на основі внутрішньої мотивації, усвідомленої цілеспрямованості та активної позиції суб'єкта щодо професійної реальності. Готовність визначається як

поєднання психічного стану, активної установки на діяльність та регуляції поведінки через свідомо поставлені цілі, сформованість фахової та загальної компетентностей.

З позиції психології, готовність до професійної діяльності є психічним станом суб'єкта, що забезпечує успішність виконання завдань через мобілізацію внутрішніх ресурсів та активізацію дій. У філософському контексті вона розглядається як спосіб прояву активного ставлення людини до світу, що сприяє цілеспрямованому перетворенню дійсності.

Проведений теоретичний аналіз та дослідження зазначеної проблеми, дають змогу зробити такі висновки щодо компонентного складу готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності. Отже, на нашу думку, структура готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності складається з таких компонентів як:

1. Психологічна готовність: особистісна складова містить моральний, загальнопсихологічний компоненти та розвинений емоційний інтелект; функціональна складова містить мотиваційний, креативний, оцінювальний компоненти.
2. Когнітивно-інтелектуальний компонент. Він містить знання, аналітичні здібності, вміння опрацьовувати інформацію та адаптуватися до нових знань.
3. Соціальний компонент, який передбачає уміння командної взаємодії, розвиненість комунікативних навичок, сформованість культурної та етичної свідомості.
4. Практично-діяльнісний компонент. Він включає технічну майстерність, володіння інструментами та технологіями, специфічними для обраної професії, а також здатність до вирішення практичних завдань. Цей компонент є свідченням не лише теоретичної обізнаності, але й готовності

виконувати роботу з дотриманням професійних стандартів, адаптуватися до умов реального робочого середовища, впроваджувати інновації та розв'язувати проблеми, що виникають у процесі виконання завдання.

Перспективи подальших досліджень у контексті готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності включають кілька важливих напрямів. Важливим є розроблення ефективних методів і засобів формування ключових компонентів готовності, зокрема психологічної готовності, когнітивного-інтелектуального та практично-діяльнісного компонентів, з урахуванням специфіки ІТ-сфери.

Крім того, актуальним є визначення критеріїв і методів оцінювання рівня професійної готовності ІТ-фахівців, які дозволять об'єктивно оцінювати якості, необхідні для ефективної діяльності у професійній сфері.

Подальші дослідження можуть також бути спрямовані на вивчення міжкультурних аспектів підготовки ІТ-фахівців у глобалізованому середовищі, що стане основою для формування конкурентоспроможних спеціалістів, здатних працювати у міжнародних командах.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Дяков С., Генік В., Кирильчук Ю. Особливості формування та структура готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів розвідників. *Physical culture and sport: scientific perspective*. 2023. №1. С. 122–129.
3. Синявський В.В. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; ред. Н. А. Побірченко. - К. : Науковий світ, 2007. - 274 с.

4. Лобанова А. С. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Соціологічні науки». Держ. наук. установа «Енциклопед. вид-во», 2019. – 256 с.
5. Яцик Т.О., Степанюк В.В. Словник коротких термінів з педагогіки. Луцький фаховий педагогічний коледж КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2022. – 50 с.
6. Кравченко О. Структура готовності майбутніх фахівців з технології харчування до професійної діяльності у контексті дуальної освіти. *InterConf*. 2023. № 34(159). С. 105–111.
7. Малезик П. М. Визначення структури готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності як педагогічна проблема. Наукові записки. Серія: педагогічні науки. 2018. Вип. 173, ч. 2. С. 130–135.
8. Малезик П.М., Зазимко Н.М., Ткачук Г.В. Формування готовності майбутніх ІТ-фахівців до професійної діяльності в процесі технічної підготовки. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, VI(30), I.: 184, 2018 Dec. – С. 56-60
9. Топузов О. М., Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Модель стратегії формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності. *Information technologies and learning tools*. 2020. Т. 77, № 3. С. 205–222.
10. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Актуальні стратегії навчання у професійній підготовці фахівців з інформаційних технологій. *Information technologies and learning tools*. 2020. Т. 76, № 2. С. 43–57.
11. Алпатова О.В. Психологічна готовність до інноваційної діяльності фахівців ІТ-сфери / О.В. Алпатова, А.М. Алпатов // Актуальні проблеми вищої професійної освіти. – Київ, 2020. – С. 3 – 5

12. Кириченко Р.В., Колодяжна А.В. Психологічна готовність студентів до професійної діяльності // Габітус науковий журнал з соціології та психології. 2023. №56. С.217-223.

13. Kolyvanova L., Chekanushkina E., Stelmakh Y. The readiness of future specialists for professional activity under conditions of uncertainty. *International conference «humanity in the era of uncertainty»*. 2021. URL: <https://doi.org/10.15405/epsbs.2021.12.02.95> (date of access: 15.12.2024).

14. Корчевский Д.О. Теоретико-методичні основи інтеграції змісту практико-технічної підготовки фахівців з комп'ютерної графіки і дизайну: дис. д-ра пед. наук: 13.00.02 –теорія та методика навчання (технічні дисципліни)/ Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. –Київ, 2004. – 551 с.

15. Котенко Н.О. Формування готовності допрофесійної діяльності майбутніх техніків галузів зв'язку в процесі навчальних практик: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Наталія Олексіївна Котенко.– Вінниця, 2013. – 277 с.

16. Кокун О.М. Зміст та структура психологічної готовності фахівця до екстремальних видів діяльності *Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць*. 2010. Вип. 7. – Харків: УЦЗУ. – 424 с. С. 181 – 189.

17. Костюкова В. Теоретичне обґрунтування психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх військовослужбовців // *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. – 2022, №3(56), С.19-25. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.3.3>